

img1

## LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

### NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. kovo 2 d.  
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Jūratės Varanauskaitės (pranešėja) ir Donato Šerno, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės S. V. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 16 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo G. V. ieškinį atsakovei S. V. dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

#### I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių atvejus, kai, teismui procesiniu sprendimu patvirtinus sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, sutuoktiniai sudaro sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje minėto turto pardavimo tvarkos ir galutinio atsiskaitymo, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas G. V. kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovei S. V., prašydamas priteisti 85 446,87 Eur skolą, 9816,30 Eur palūkanas, 5 proc. dydžio metines procesines palūkanas bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu buvo nutraukta jo ir atsakovės santuoka ir patvirtinta sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Teismo sprendimu, be kita ko, patvirtintas šalių susitarimas dėl pasidalijimo pinigų, gautų pardavus bendrą šalių turtą. 2017 m. lapkričio 13 d. pirkimo–pardavimo sutartimi ieškovas ir atsakovė pardavė butą ir žemės sklypą, esančius (duomenys neskelbtini), už 245 000 Eur. Gražinus įsiskolinimą kreditoriui AB „Swedbank“, turto pardavėjams (ieškovui ir atsakovei) liko 170 446,87 Eur. Nurodyta suma šalių susitarimu buvo pervesta į atsakovės banko sąskaitą. Pagal teismo sprendimu patvirtintą santuokos nutraukimo pasekmių sutartį už parduotą bendrą turtą atsakovei turėjo atitekti 85 000 Eur, o likusi dalis – 85 446,87 Eur – ieškovui. Atsakovė ieškovui šių pinigų nepervedė.

#### II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu ieškinį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2017 m. birželio 6 d. sprendimu, kuris įsiteisėjo 2017 m. spalio 24 d., nutraukė ieškovo ir atsakovės santuoką ir patvirtino jų pateiktą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių 2.3 punktu šalys susitarė, kad po santuokos nutraukimo sieks parduoti sutarties 2.1 punkte nurodytą šalims priklausantį nekilnojamąjį turtą (butą, 0,3 ha žemės sklypą, esančius (duomenys neskelbtini)), o gautus pinigus, likusius po atsiskaitymo su kreditori (AB „Swedbank“), pasidalins tokionis dalimis: atsakovei atiteks ne mažiau kaip 85 000 Eur, ieškovui – likusi pinigų dalis, gauta už parduotą nekilnojamąjį turtą. 2017 m. lapkričio 13 d. ieškovas ir atsakovė (pardavėjai) sudarė pirkimo–pardavimo sutartį, kuria už 222 000 Eur pardavė butą ir už 23 000 Eur – 1/2 dalį žemės sklypo. Pagal pirkimo–pardavimo sutarties 4.1 punktą pirkėjai įsipareigojo dalį turto kainos – 170 446,87 Eur – pervesti į atsakovės banko sąskaitą, o likusią dalį – 74 553,13 Eur – pervesti į pardavėjų kreditorės AB „Swedbank“ sąskaitą.
6. Iš atsakovės pateikto 2017 m. birželio 10 d. susitarimo (toliau – Susitarimas) teismas nustatė, kad bylos šalys susitarė, jog: a) pardavus nekilnojamąjį turtą (butą ir 3 a žemės sklypą) pirmine tvarka bus atsiskaitoma su kreditori AB „Swedbank“ pagal 2012 m. kovo 29 d. sudarytą kreditų sutartį, o likusi dalis atiteks atsakovei; b) ieškovas atsisako Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu jam priteistos dalies už parduotą nekilnojamąjį turtą; c) šalių susitarimu ieškovui panaikinama pinigine prievole išlaikyti nepilnamečius vaikus T. V. ir G. V.; d) po nekilnojamojo turto pardavimo atsakovė atsisako teisės, o ieškovui išnyksta pareiga atsakovės naujai įsigytame būste įrengti santechnikos ir elektrotechnikos sistemas.
7. Teismas, įvertinęs šalių paaiškinimus ir kitas bylai reikšmingas aplinkybes, laikėsi nuostatos, kad ginčas turi būti sprendžiamas vadovaujantis Susitarimo sąlygomis, o ieškovo argumentus dėl šio susitarimo negaliojimo atmetė.
8. Teismas nesutiko, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu patvirtintos santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygos šalims turi *res judicata* (teismo galutinai išspręstas klausimas) galią. Teismas rėmėsi aplinkybe, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. vasario 21 d. nutartimi atsisakė išduoti ieškovui vykdomąjį raštą dėl skolos iš atsakovės išieškojimo pagal Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu patvirtintos sutarties 2.3 punktą, konstatavęs, jog šiuo teismo sprendimu ieškovui nėra priteista skola iš atsakovės, o tik patvirtintas šalių susitarimas dėl ateityje numatomo turto realizavimo ir tarpusavio atsiskaitymo. Susitarimu nebuvo peržiūrėtos ir nebuvo keičiamos teismui pateiktos tvirtinti sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių nuostatos, reguliuojančios sutuoktinių bendro turto padalinimą ar tėvų pareigą teikti išlaikymą vaikams, todėl toks susitarimas neturi būti įstatymo nustatyta tvarka patvirtintas kaip susitarimas dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutarties pakeitimo.
9. Teismas nesutiko su ieškovu, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu patvirtintos santuokos nutraukimo pasekmių sutarties nuostatos turi aukštesnę teisinę galią nei Susitarimo nuostatos, nes pastaruoju susitarimu nebuvo keičiama sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių, o tik patikslintos ir sukonkretintos šios sutarties vykdymo sąlygos. Santuokos nutraukimo pasekmių sutartis ir

Susitarimas reguliuoja skirtingus klausimus, todėl tarp šių dokumentų nėra teisinės konkurencijos.

10. Įvertinęs bylos įrodymus, teismas padarė išvadą, kad ieškinio reikalavimas dėl skolos priteisimo iš atsakovės yra nepagrįstas.
11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. birželio 16 d. sprendimu panaikino Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugpjūčio 31 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškinį tenkino iš dalies, priteisė ieškoviui iš atsakovės 85 446,87 Eur skolą, 5 proc. dydžio metines palūkanas, skaičiuojamas nuo priteistos 85 446,87 Eur sumos nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2020 m. kovo 10 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, taip pat 2773 Eur bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme atlyginimą, kitą ieškinio dalį atmetė; paskirstė apeliacinės instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
12. Kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 3.53 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 385 straipsniu, kasacinio teismo praktika, konstatavo, kad įsiteisėjusiu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu patvirtintos santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygos, kuriomis susitarta dėl nekilnojamojo turto pardavimo ir gautų lėšų padalijimo, turi *res judicata* galią ir sutarties šalims yra privalomos. Teismas, tvirtindamas sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, privalo įvertinti, ar sutarties sąlygos neprieštarauja viešajai tvarkai, ar iš esmės nepažeidžia sutuoktinių nepilnamečių vaikų ar vieno sutuoktinio teisių ir teisėtų interesų ([CK](#) 3.53 straipsnio 4 dalis). Toks reguliavimas, kolegijos manymu, lemia, jog [CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta teisės norma dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutarties pakeitimo tvarkos privalo būti vertinama kaip imperatyvi, o įsiteisėjusiu teismo sprendimu patvirtintos buvusių sutuoktinių sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių sąlygos, susijusios su turto pasidalijimu, gali būti keičiamos tik teismo tvarka. Remiantis [CK 1.80 straipsnio](#) 1 dalimi, imperatyvioms įstatymo normoms prieštaraujantis sandoris yra niekinis ir negalioja. Vadinasi, buvusių sutuoktinių ne teismo tvarka sudaryto Susitarimo nuostatos, kuriomis keičiamos teismo sprendimu patvirtintoje sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių apibrėžtos turto padalijimo sąlygos, negali sukurti tokių padarinių, kurie paneigtų teismo sprendimu patvirtintą turto (lėšų) pasidalijimo tvarką.
13. Atsižvelgdama į tai, kad Susitarimas nebuvo pateiktas teismui ir teismas nespėdė santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygų pakeitimo klausimu, kolegija pripažino, jog Susitarimo sąlygos, kuriomis sutarta dėl bendro turto padalijimo kitomis dalimis bei tvarka, nei teismo patvirtintoje santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje, negali pakeisti teismo sprendimu nustatytos turto padalijimo sutuoktiniams tvarkos ir sąlygų. Tai reiškia, kad pirmosios instancijos teismas, atmesdamas ieškinį, nepagrįstai rėmėsi Susitarimo sąlygomis dėl ieškovo ir atsakovės turto (už jį gautų lėšų) padalijimo.
14. Kolegija pažymėjo, kad šalys neginčija, jog pardavus nekilnojamąjį turtą, esantį Vilniuje, (duomenys neskelbtini), buvo gauta 245 000 Eur, o sumokėjus įsiskolinimą bankui liko 170 446,87 Eur, šios lėšos buvo pervestos į atsakovės banko sąskaitą. Įvertinusi tai, kad pagal santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygas atsakovei tenka 85 000 Eur, kolegija pripažino ieškovo reikalavimo teisę į likusią 85 446,87 Eur sumą.
15. Spręsdama dėl vėlavimo palūkanų priteisimo, kolegija nurodė, kad byloje nėra įrodymų, patvirtinančių, jog ieškovas iki ieškinio pareiškimo teisme dienos būtų pareikalavęs iš atsakovės perduoti ieškoviui priklausančias lėšas, gautas pardavus šalių nekilnojamąjį turtą. Tokių įrodymų nebuvimas reiškia, kad atsakovė iki bylos iškėlimo teisme negali būti laikoma praleidusia terminą prievolei dėl ieškoviui priklausančių lėšų perdavimo jam įvykdyti. Nenustačius termino praleidimo, nėra teisinio pagrindo taikyti [CK 6.210 straipsnio](#) 1 dalį, todėl ieškovo reikalavimas priteisti 9816,30 Eur palūkanas atmetamas.
16. Vertindama atsakovės argumentą, kad pagal santuokos nutraukimo pasekmių sutarties 2.3 punktą ieškovas, be kita ko, įsipareigojo atsakovės įsigyjamame naujame būste įrengti santechnikos (su sanitariniais prietaisais) bei elektrotechnikos sistemas (be šviestuvų), tačiau šio įsipareigojimo, kaip buvo nustatyta Susitarime, nevykdė, kolegija nurodė, kad atsakovė nėra pareiškusi priešieškinio, o bylos ribas lemia ieškinyje apibrėžtas nagrinėjimo dalykas – ieškovo reikalavimas priteisti skolą už parduotą nekilnojamąjį turtą. Todėl kolegija neturi teisinio pagrindo analizuoti ieškovo prievolės įrengti santechnikos ir elektrotechnikos sistemas (ne)įvykdymo fakto ir iš to galbūt kylančių teisinių pasekmių. Negana to, atsakovė negali remtis tuo, kad ji laikėsi Susitarime nustatytų sąlygų, nes dar iki ieškinio šioje byloje padavimo ji kreipėsi į teismą išduoti jai vykdomąjį raštą dėl ieškovo prievolės išlaikyti vaikus priverstinio vykdymo, nors Susitarime šalys buvo sutarusios dėl tokios prievolės panaikinimo (nors sąlyga dėl vaikų išlaikymo prievolės panaikinimo pagal įstatymo reikalavimus apskritai yra niekinė).
17. Aplinkybė, kad ieškovas ir atsakovė kurį laiką galbūt formaliai laikėsi ne teismo sprendimu patvirtintos santuokos nutraukimo pasekmių sutarties, o Susitarimo sąlygų ar dėl tam tikrų priežasčių antstoliui teikė klaidingą informaciją, kolegijos vertinimu, nepaneigia įsiteisėjusio Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimo teisinės galios ir bylos šalių pareigos vykdyti įsiteisėjusį teismo sprendimą ([CPK 18 straipsnis](#)).

### III. Kasacinio skundo ir atsilepimo į jį teisiniai argumentai

18. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. birželio 16 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugpjūčio 31 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 18.1. Kolegija, konstatuodama, jog įsiteisėjusiu teismo sprendimu patvirtintos buvusių sutuoktinių sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių sąlygos, susijusios su turto pasidalijimu, gali būti keičiamos tik teismo tvarka, netinkamai aiškino teismo sprendimu patvirtintos sutarties sąlygų keitimo teisinę tvarką ir tuo pažeidė [CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalį.
  - 18.2. Kolegija, aiškindama santuokos nutraukimo pasekmių sutarties ir Susitarimo turinį, netinkamai taikė sutarčių aiškinimo taisykles, įtvirtintas [CK 6.193](#) straipsnyje, ir dėl to nepagrįstai nusprendė, jog Susitarimo nuostatos, susijusios su turto pardavimu ir pinigų po pardavimo pasiskirstymu, reiškia santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygų keitimą. Susitarimas turėjo būti kvalifikuotas kaip susitarimas, detalizuojantis santuokos nutraukimo pasekmių sutarties vykdymo tvarką, o ne kaip susitarimas dėl šios sutarties sąlygų keitimo.
  - 18.3. Sprendžiant, ar sutuoktiniai (vienas iš buvusių sutuoktinių) siekia pakeisti santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygas, kurių keitimui netaikoma [CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalies išimtis, būtina išsiaiškinti sutarčių turinį ir jų sąlygų tikrąją prasmę. Santuokos nutraukimo pasekmių sutarties 2.3 punkte nustatyta sąlyga, susijusi su lėšų po nekilnojamojo turto pardavimo pasiskirstymu, nors ir patvirtinta teismo kartu su kitomis sutarties sąlygomis, nebuvo konkrečiai aiški. Teismas klausimų, susijusių su santuokos nutraukimo pasekmių sutarties vykdymu, santuokos nutraukimo byloje nespėdė ir sutartimi privalomai vykdytinų nuostatų dėl buto pardavimo ir gautų lėšų padalijimo sprendimu netvirtino.
  - 18.4. Kolegija netyrė tikrųjų šalių ketinimų sudarant Susitarimą, santuokos nutraukimo pasekmių sutarties ir Susitarimo sąlygų neaiškino atsižvelgdama į jų tarpusavio ryšį, sutarčių esmę ir tikslą bei jų sudarymo aplinkybes. Taip pat apeliacinės instancijos teismas neanalizavo ir nevertino šalių elgesio po Susitarimo pasirašymo ir šio Susitarimo teisinių pasekmių tiek ginčo šalims, tiek ir tretiesiems asmenims. Sudariusios Susitarimą, šalys jį realiai vykdė. Vykdomas Susitarimas buvo išviešintas tretiesiems asmenims (nekilnojamojo turto pirkėjams, notariui, antstoliui). Susitarimo išviešinimas sukėlė atitinkamas teises pasekmes, t. y. visi pinigai iš parduoto bendro šalių turto buvo pervesti į atsakovės sąskaitą, o antstolis šių pinigų neareštavo ir iš jų nevykdė išieškojimo dėl ieškovo vykdomoje vykdomojoje byloje.
- 18.5. Kolegija, spręsdama dėl Susitarimo galiojimo, nepagrįstai apribojo sutarčių laisvės ir sutarties privalomumo principų taikymą, tuo

pažeisdama [CK 6.156 straipsnio](#) 1 dalį ir [CK 6.189 straipsnio](#) 1 dalį.

- 18.6. Nors teismo nepatvirtintas Susitarimas galutinio teismo sprendimo galios jį pasirašius neįgijo, tai nereiškia, kad jis yra negaliojantis ir nesukeliantis teisinių padarinių. Byloje nustatyta, kad ieškovas ir atsakovė Susitarimą realiai vykdė ([CK 6.189 straipsnio](#) 1 dalis).
19. Atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą ieškovas prašo atmesti kasacinį skundą, Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. birželio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą, priteisti jo naudai iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 19.1. Nagrinėjamoje byloje nėra sprendžiamas ir teisiškai neaktualus sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių pakeitimo klausimas, kurį reguliuoja [CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalis. Ieškovas pareiškė reikalavimą dėl įsiskolinimo, grindžiamo įsiteisėjusio ir galiojančio teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo (kuriuo buvo patvirtinta šalių teismui pateikta sutartis dėl santuokos nutraukimo pasekmių) pagrindu.
- 19.2. Sutikus su atsakovės pozicija, būtų paneigtas lygių dalių turto padalijimo tarp sutuoktinių principas, kurio privalomai laikėsi teismas, 2017 m. birželio 6 d. sprendimu tvirtindamas šalių santuokos nutraukimo pasekmių sutartį.
- 19.3. Aplinkybė, kad Susitarimas buvo pateiktas notarei, tvirtinusiai šalių pasidavto turto atlygintinio perleidimo kitiems asmenims sandorį, nesudaro pagrindo spręsti dėl tokio susitarimo teisinio galiojimo.
- 19.4. Tai, kad šalys susitarė, jog už turto pardavinimą gautos lėšos pervedamos į vieno pardavėjo – atsakovės – sąskaitą, nepatvirtina, jog ieškovas padovanojo šias lėšas atsakovei ar atsisakė nuosavybės teisės į teismo sprendime dėl santuokos nutraukimo nustatytą jam priklausančią turto dalį (jis tik išreiškė sutikimą dėl lėšų pervedimo būdo ir tvarkos).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

#### IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

*Dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutarties, patvirtintos teismo sprendimu, teisinės galios ir jos sąlygų pakeitimo galimybių*

20. Atsakovė kasaciniame skunde nesutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad Susitarimo nuostatos keičia santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygas dėl turto padalijimo, todėl buvusių sutuoktinių santykiams reguliuoti šis susitarimas negali būti taikomas.
21. [CK 3.53 straipsnio](#), reglamentuojančio santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu tvarką, 3 dalyje nustatyta, kad teismas, savo sprendimu nutraukdamas santuoką, patvirtina ir sutuoktinių pateiktą sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių, kurioje sutuoktiniai turi aptarti savo nepilnamečių vaikų ir vienas kito išlaikymo, nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos klausimus, dalyvavimo juos auklėjant ir nepilnamečių vaikų bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarką bei kitas savo turtes ir pareigas; sutarties turinys įtraukiamas į teismo sprendimą; iš esmės pasikeitus aplinkybėms (vieno buvusio sutuoktinio liga, nedarbingumas ir kt.), buvę sutuoktiniai arba vienas iš jų gali kreiptis į teismą dėl sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių sąlygų pakeitimo.
22. Pagal [CK 3.59 straipsnį](#) teismas, nutraukdamas santuoką, turi nustatyti sutuoktinių nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą, dalyvavimo juos auklėjant ir nepilnamečių vaikų bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarką ir išspręsti sutuoktinių nepilnamečių vaikų išlaikymo, taip pat vieno sutuoktinio išlaikymo bei jų bendro turto padalijimo klausimus, išskyrus atvejus, kai turtas padalytas bendru sutuoktinių susitarimu, patvirtintu notarine tvarka.
23. Vadovaujantis [CPK 385 straipsnio](#) 1 dalimi, priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, teismas privalo išspręsti pareiktų reikalavimų dėl vaikų išlaikymo, jų gyvenamosios vietos, dalyvavimo juos auklėjant ir nepilnamečių vaikų bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarkos nustatymo, vieno sutuoktinio išlaikymo ir turto padalijimo, žalos atlyginimo, jeigu šis reikalavimas pareiktas, klausimus.
24. Pirmiau įvardytas teisinis reguliavimas suponuoja tai, kad, nutraukiant santuoką, nepriklausomai nuo santuokos nutraukimo būdo, privalo būti išspręstas bendro sutuoktinių turto padalijimo klausimas. Tuo atveiu, kai sutuoktiniai siekia nutraukti santuoką bendru sutarimu, sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių tikslas, *inter alia* (be kita ko), yra pasidalyti turta, esanti bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe. Paprastai šis tikslas pasiekiamas suderinta šalių valia surandant toki turto padalijimo variantą, kuris geriausiai užtikrina šalių interesų pusiausvyrą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-576/2008](#)).
25. Kasacinio teismo formuojamoje praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad santuokos nutraukimas yra vienas iš bendrosios jungtinės nuosavybės pasibaigimo pagrindų ([CK 3.100 straipsnio](#) 4 punktas), todėl, nutraukiant santuoką, be kitu privalomai sprestinu santuokos nutraukimo padarinių, turi būti išspręstas ir bendro turto padalijimo klausimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 10 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-491/2009](#); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2010 m. gegužės 20 d. nutarimą civilinėje byloje [Nr. 3K-P-186/2010](#); 2015 m. gruodžio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-695-219/2015](#); 2018 m. kovo 26 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-95-403/2018](#) 20 punkta; 2018 m. birželio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-223-915/2018](#) 36 punktą; 2018 m. gruodžio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-489-687/2018](#) 17–18 punktus, kt.).
26. Byloje teismai nustatė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2017 m. birželio 6 d. sprendimu patvirtino ieškovo ir atsakovės sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Santuokos nutraukimo pasekmių sutarties 2.1 punkte šalys nurodė, kad jos bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausantis nekilnojamasis turtas, esantis (duomenys neskelbtini), įsiteisėjus sprendimui dėl santuokos nutraukimo, priklausys po 1/2 dalį kiekvienam asmeniui nuosavybės teise. Santuokos nutraukimo pasekmių sutarties 2.3 punktu šalys susitarė, kad 2.1 punkte nurodytą turtą jos sieks parduoti, o gautus pinigus, likusius po atsisakymo su kreditorė, pasidalys tokiomis dalimis: atsakovei atiteks ne mažiau kaip 85 000 Eur, ieškovui – likusi pinigų dalis, gauta už parduotą nekilnojamąjį turtą.
27. 2017 m. birželio 10 d. ieškovas su atsakove susitarimu sulygo, kad, pardavus nekilnojamąjį turtą, esantį (duomenys neskelbtini), pirmine tvarka bus atsiskaitoma su kreditoriumi banku AB „Swedbank“ pagal 2012 m. kovo 29 d. sudarytą kredito sutartį, o likusi dalis atiteks atsakovei (Susitarimo 3 punktas). Susitarimo 4 punkte ieškovas patvirtino atsisakantis Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu jam priteistos dalies už parduotą nekilnojamąjį turtą.
28. Šalys 2017 m. liepos 7 d. pateikė apeliacinį skundą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimo. Paduotu apeliaciniu skundu ieškovas ir atsakovė kvestionavo teismo patvirtintos sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių 2.3 punkte nustatytą sąlygą – pardavus nekilnojamąjį turtą gautus pinigus padalyti tokiu būdu, jog atsakovei atiteks ne mažiau kaip 85 000 Eur, – kaip pažeidžiančią ieškovo teises, kadangi atsakovės gautina suma yra aiškiai per didelė. Vilniaus apygardos teismas 2017 m. spalio 24 d. nutartimi priėmė šalių apeliacinio skundo atsisakymą ir nutraukė apeliacinį procesą byloje dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d.

sprendimo. Šis teismo procesinis veiksmas lėmė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimo, kartu ir šalių santuokos nutraukimo teisinių pasekmių sutarties, įsiteisėjimą.

29. Ieškovui kreipusis į teismą dėl 85 446,87 Eur skolos priteisimo atsakovei nevykdant santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygos, kad pardavus butą ir žemės sklypą ieškovui atitenka pinigų suma, likusi atsiskaičius su kreditoriumi ir atsakovei atskaičius jai priklausančią dalį, pirmosios instancijos teismas šio ieškovo reikalavimo netenkino. Šį sprendimą pirmosios instancijos teismas motyvavo Susitarimo nuostata, kuria ieškovas atsisakė Vilniaus apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimu jam priteistos dalies už parduotą turtą, ir išvada, kad sudarydamos šį dokumentą, šalys nekeitė santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje įtvirtinto šalių susitarimo, o tik patikslino ir sukonkretino šios sutarties vykdymo nuostatas. Apeliacinės instancijos teismas laikėsi priešingos pozicijos ir akcentavo būtent teismo sprendimo, kuriuo buvo patvirtinta santuokos nutraukimo pasekmių sutartis, *res judicata* galią, lemiančią jo privalomumą šalims.
30. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad tiek šalys, tiek teismas turi siekti, kad visi turiniai sutuoktinių klausimai būtų išspręsti santuokos nutraukimo byloje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-450/2007](#); 2011 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-529/2011](#)).
31. Teisėjų kolegijos vertinimu, šalys, susitarime aptarusios to paties, kaip ir nurodytas santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje, nekilnojamojo turto pardavimą ir kiekvienai iš šalių tenkančią kompensacijos dalį jį perleidus trečiajam asmeniui, tokiu būdu turėjo tikslą nustatyti galutinį santuokoje įgyto turto padalijimo rezultatą, t. y. kaip bus paskirstyti pinigai tarp buvusių sutuoktinių pardavus nekilnojamuosius daiktus. Tačiau, kaip matyti iš anksčiau šioje nutartyje dėstomų argumentų, bendro turto padalijimo klausimą privalu aptarti būtent santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje, kurios teisėtumą įvertina teismas.
32. Teismas, tvirtindamas santuokos nutraukimo pasekmių sutartį, turi patikrinti, ar sutarties sąlygos yra teisėtos, ar neprieštarauja imperatyvioms įstatymų normoms, iš esmės nepažeidžia sutuoktinių turinių interesų. Nustatęs, kad sutarties sąlygos neprieštarauja įstatymų reikalavimams, teismas sutarties turinį įtraukia į sprendimą. Toks teismo sprendimas yra galutinis ir įgyja *res judicata* galią. Tai reiškia, kad, įsiteisėjus teismo sprendimui, šalys negali iš naujo kelti klausimo dėl sprendimu patvirtintos santuokos pasekmių sutarties sąlygų, išskyrus išimtį iš šios taisyklės: iš esmės pasikeitus aplinkybėms (vieno buvusio sutuoktinio liga, nedarbingumas ir kt.), buvę sutuoktiniai arba vienas iš jų gali kreiptis į teismą dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygų pakeitimo. Šioje teisės normoje paminėtos esminės aplinkybės duoda pagrindą aiškinti, kad įstatyme iš esmės kalbama apie trunkamuosius teisinius santykius (nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą, jų išlaikymą, sutuoktinio išlaikymą ir kt.). [CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalies normoje nustatyta išimtis teismo sprendimo *res judicata* taisyklės atžvilgiu, todėl ji neturėtų būti aiškinama plačiai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-350/2006).
33. Todėl teisėjų kolegija pripažįsta, kad 2017 m. spalio 24 d. įsiteisėjus Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. birželio 6 d. sprendimui, šalių turinių santykių reguliavimui turi būti taikomos šios sutarties nuostatos, kurios gali būti keičiamos tik įstatymo nustatytais išimtiniais atvejais, tokius pakeitimus įvertinus ir patvirtinus teismui. Ieškovo ir atsakovės, manydami, kad santuokos nutraukimo sutarties sąlygos dėl turto padalijimo ir tarpusavio šalių atsiskaitymo nėra aiškios, tik kreipdamiesi į santuokos nutraukimo bylą nagrinėjusį teismą galėjo atlikti santuokos nutraukimo pasekmių sutarties sąlygų koregavimą, kadangi tik teismo įvertintas susitarimas, atsižvelgiant į susitarimo objektą, galėtų ateityje sukelti šalims teises ir pareigas.
34. Teisėjų kolegija laiko nepagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas, padaręs išvadą, jog negalima taikyti Susitarimą, paneigė sutarties laisvės ir sutarties privalomumo šalims principus.
35. [CK 1.2 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtintas vienas iš svarbiausių civiliniuose santykiuose galiojančių principų – sutarties laisvės principas. Šis principas, detalizuotas [CK 6.156 straipsnyje](#), suteikia teisę civilinių teisinių santykių subjektams laisvai spręsti, sudaryti jiems konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, taip pat pasirinkti, su kuo tą sutartį sudaryti, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas ar jos turinį nustato imperatyviosios įstatymo normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, teisės principai, gera moralė.
36. Vadinasi, sutarties laisvės principas nėra absoliutus. Tokį teiginį patvirtina imperatyvus teisės normoje įtvirtintas sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių turinio reglamentavimas ([CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalis). Įstatyme tiesiogiai nurodant reikalavimą santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje, kuri bus pateikta teismui patvirtinti, pasisakyti dėl sutuoktinių dalytino turto, jo teisinio režimo po santuokos nutraukimo, šalys yra laisvos susitarti šiuo klausimu tiek, kiek toks susitarimas neprieštaras viešajai tvarkai ir nepažeis sutuoktinių, jų nepilnamečių vaikų, vieno arba abiejų sutuoktinių kreditorių teisėtų interesų. Tokiu būdu yra įgyvendinama šalių susitarimų, sudarytų dėl bendro turto padalijimo, teismo kontrolė.
37. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodyta, kad sutarties dėl santuokos nutraukimo pasekmių teisėtumo teisminė kontrolė įstatyme nustatyta visų pirma siekiant apsaugoti nepilnamečių vaikų interesus ir užtikrinti sutuoktinių lygiateisiškumą. Dėl to sutartyje dėl santuokos nutraukimo teisiniu padariniu turi būti nurodyta, kokiomis dalimis dalijamas sutuoktinių bendras turtas ir koks turtas priteisiamas kiekvienam sutuoktiniui ([CK 3.117, 3.123 straipsniai](#)). Teismas, vertindamas sutarties teisėtumą, privalo žinoti, ar turtas dalijamas nuo lygių, o jeigu iš sutuoktinių dalijamas nukrypęs nuo lygių dalių principo, tai – dėl kokių aplinkybių, ar jos atitinka įstatymo nustatytus kriterijus ([CK 3.123 straipsnis](#)). Pripažintinos iš esmės pažeidžiančios vieno sutuoktinio teises ir teisėtus interesus sutarties sąlygos, kai šalių sutarimu, tačiau be teisinio pagrindo, vadinasi – neteisėtai, apribojamos vieno sutuoktinio turinės ar asmeninės neturinės teisės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-96/2007](#)).
38. Ieškovui atsisakius jam tenkančios turto, priklausiusio šalims bendrosios jungtinės nuosavybės teise, dalies, toks susitarimas neatitinka sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimą reglamentuojančių teisės normų reikalavimų. Būtent teismui priskiriama funkcija įvertinti tokio susitarimo teisėtumą ir nustatyti, dėl kokių aplinkybių tarp sutuoktinių dalijama bendroji jungtinė nuosavybė nukrypstant nuo bendro turto lygių dalių principo ([CK 3.53 straipsnio](#) 3 dalis).

#### *Dėl bylos procesinės baigties*

39. Teisėjų kolegija, apibendrinama išdėstytus argumentus, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas priimtas tinkamai vadovaujantis materialiosios teisės normomis, nenukrypstant nuo kasacinio teismo suformuotos praktikos sprendžiant dėl santuokos nutraukimo pasekmių sutarties turinio ir teismo sprendimo, patvirtinusio santuokos nutraukimo pasekmių sutartį, teisinės galios. Dėl to apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas paliktinas nepakeistas, o kasacinio skundo argumentai atmestini kaip nesudarantys pagrindo pakeisti ar panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktą).

#### *Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo*

40. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalies ir [98 straipsnio](#) 1 dalies nuostatas išlaidos advokato pagalbai apmokėti atlyginamos šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas. Netenkinus atsakovės kasacinio skundo, bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteisiamas atsiliepimą į kasacinį skundą



pateikusiai šaliai, t. y. ieškovui.

41. Ieškovas pateikė prašymą priteisti jo naudai 2668,80 Eur teisinės pagalbos išlaidų už atsiliepimo į kasacinį skundą surašymą. Ši suma neviršija Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu, 7, 8.14 punktuose nurodytų dydžių, todėl konstatavus, kad kasacinis skundas atmestinas, šių išlaidų atlyginimas ieškovui priteistinas iš atsakovės ([CPK](#) 98 straipsnio 1 dalis).
42. Išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme nepatirta.

*Dėl sprendimo vykdymo sustabdymo*

43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegija 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartimi sustabdė Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. birželio 16 sprendimo vykdymą, iki byla bus išnagrinėta kasacine tvarka. Išnagrinėjus bylą kasacine tvarka, minėta atsakovės turtines teises apsauganti priemonė nustoja galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsniu,

**n u t a r i a :**

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovui G. V. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės S. V. (a. k. (duomenys neskelbtini) 2668,80 Eur (du tūkstančius šešis šimtus šešiasdešimt aštuonis Eur 80 ct) bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai      Sigita Rudėnaitė

Jūratė Varanauskaitė

Donatas Šernas